

Datum: 29.04.2011. godine

Dopunjena verzija predloženih Amandmana na Prijedlog Nacrta novog Zakona o javnim nabavkama proisteklim iz rasprava na do sada održanim tribinama i dvodnevni seminarima zaključno sa 29.04.2011.

Član 4.
(Ugovorni organi)

Članu 4. stav (2) koji glasi: „*Ugovorni organi mogu donijeti odluku da zajednički provode postupak javne nabavke ili osnovati centralni nabavni organ, a što će Vijeće ministara BiH podzakonskim aktom detaljnije regulisati*“ se briše i novi prijedlog glasi:

«Ugovorni organi mogu donijeti odluku da zajednički provode postupak javne nabavke.»

Obrazloženje: Potreba za objedinjavanjem i provođenja zajedničkih javnih nabavki od strane Ugovornih organa, treba biti isključivo stvar politike i njihovog interesa. Postoji objektivna opasnost da Savjet ministara podzakonskim aktom reguliše takvo centralizovano obavljanje javnih nabavki čije bi eventualne ugovore moli da izvršavaju samo veliki dobavljači, a istima bi se to obezbijedilo putem namještenih kriterija kvalifikacije ponuđača. Takvo pitanje ne tretiraju ni ZJN-ovi Republika Hrvatske ni Srbije a nismo primjetili ni kod drugih zemalja. U prilog tome ide i negativno iskustvo iz sadašnje prakse ponašanja Stručnih službi zajedničkih institucija oragana BiH, koje Agencija često ističe kao pozitivan primjer, međutim isti to upravo najbolje demantuje, zloupotrebijavanjem kriterija selekcije ponuđača, navođenjem roka za dostavu roba od 4 sata po dostavljenoj narudžbenici u tenderskoj dokumentaciji, faktički je onemogućeno ponuđačima van Sarajeva i okoline da učestvuju u javnoj nabavci. Navedeno je izmjenjeno zahvaljujući našoj intervenciji prema Agenciji, ali ne i zahtjev da ponuđači obavezno moraju da imaju najmanje tri maloprodajna objekta. Takvo, namjerno koncipirana javna nabavka apsolutno onemogućava sprovođenje pravedne i aktivne konkurencije, jednakog tretmana i nediskriminacije ponuđača, a ujedno obezbjeđuje i osnovu za neminovno favorizovanje isključivo velikih firmi, koje su u dosadašnjoj praksi javnih nabavki redovno u svojim ponudama nudile znatno više cijene za robe od malih i srednjih preduzeća.

Postojanje apsolutno problematičnog stava smatramo isključivo interesom lobija javnog i privatnog sektora koji imaju jasnu namjeru da putem ugradnje takve odredbe u ZJN stvore osnovu za mogući legalni monopol a time i pretpostavke za korupciju u javnim nabavkama koji bi bio u režiji najviše izvršne vlasti.

Član 9.

U članu 9. U stavu 1) koji glasi „*Ugovorni organi mogu u postupku javne nabavke rezervisati pravo učešća samo za kandidate, odnosno ponuđače koji zapošljavaju, u odnosu na ukupan broj zaposlenih, više od 50% lica sa invaliditetom, a koji ne mogu obavljati poslove u normalnim uslovima.*“ - riječ „**mogu**“ zamjenjuje se sa rječju „**bi trebali**“.

Obrazloženje: S obzirom na značaj rezervisanih ugovora riječ „bi trebali“ više naglašava i podstiče ugovorne organe da ozbiljnije razmotre i obezbijede eventualno uspješno učešće ovakvih ponuđača u predmetnim javnim nabavkama. Na ovaj način je i pristupila direktiva EU u 2004/18.

Član 11.
(Povjerljivost)

U Članu 11. predloženi tekst pod stavovima (1) (2) (3) (4) i (5) se briše i zamjenjuje tekstem datim u ALTERNATIVI Člana 11. koja glasi: „(1) *Povjerljivim podacima ne mogu se smatrati:*

a. Ukupne i pojedinačne cijene iskazane u ponudi
b. predmet nabavke, odnosno ponuđena roba, usluga ili rad od koje ovisi usporedba sa tehničkom specifikacijom i ocjena da li je određeni ponuđač ponudio robu, usluge ili rad u skladu sa tehničkom specifikacijom

c. Potvrde, uvjerenja od kojih ovisi kvalifikacija vezana za ličnu situaciju ponuđača.

(2) Ukoliko ponuđač kao tajnim označi podatke koji po odredbama prethodnog stava ne mogu biti proglašeni poslovnom tajnom, ponuda se odbacuje.

(3) Nakon javnog otvaranja ponuda ni jedna informacija vezana za ispitivanje, pojašnjenje ili ocjenu ponuda ne smije se otkrivati nijednom učesniku postupka ili trećoj osobi prije nego što se odluka o rezultatu postupka ne saopšti učesnicima postupka.

(4) Učesnici u postupku javne nabavke ni na koji način ne smiju neovlašteno prisvajati, koristiti za vlastite potrebe, niti proslijediti trećim osobama podatke, rješenja ili dokumentaciju (informacije, planove, crteže, nacрте, modele, uzorke, kompjuterske programe i dr.) koji su im stavljeni na raspolaganje ili do kojih su došli na bilo koji način u toku postupka javne nabavke.

(5) Ponuđači imaju pravo uvida u spis po odredbama zakona o upravnom postupku.“

Obrazloženje: ALTERNATIVA je prihvatljivija za ponuđača. Navedeno je neophodno kako bi se ista mogla sačiniti što sadržajnije i kvalitetnije, a takvo rješenje se nalazi i u ZJN-u Republike Srbije, jer po odredbama Zakona o upravnom postupku, na šta se poziva predlagač u traženom roku se ne može obezbijediti pribavljanje potrebnih činjenica.

Član 13.
(Komisija za nabavke)

U Člana 13. Predloženi tekst ALTERNATIVA se briše.

Obrazloženje: ALTERNATIVA Člana 13. je besmislena i svaki ugovorni organ bi morao formirati Komisiju za nabavke.

Član 14.
(Vrijednosni razredi)

U Članu 14. stavu (1) koji glasi: „*Za nabavke vrijednosti manje od 50.000,00 KM (pedesethiljada KM) u slučaju roba i usluga, ili 80.000,00 KM (osamdesethiljada KM) u slučaju radova, ugovorni organ može primjeniti jedan od postupaka iz Poglavlja I ili Poglavlja IV ovog Dijela Zakona.*“, iznos od «50.000» zamjenjuje se iznosom od «**20.000**», a iznos «80.000» sa iznosima od «**30.000**».

Obrazloženje: Već smo napominjali veliku ekonomsku a i drugu štetnost koju je prouzrokovalo podizanje novčanih cenzusa sa 30.000 na 50.000 za nabavku robe i usluge i sa 50.000 na 80.000 za izvođenje radova. Po procjeni Udruženja i drugih odgovornih pojedinaca upućenih u problematiku javnih nabavki smatra se da je zbog podignutih navedenih cenzusa porastao i nivo korupcije za dodatnih oko 5% odnosno cca. 150 miliona KM godišnje. Pored navedenog neophodno je imati u vidu ključnu činjenicu da je postotak veći od 80% javnih nabavki koji su ugovorni organi provodili otvorenim postupkom, uz obavezu javnog oglašavanja, u periodu od podizanja cenzusa po našoj procjeni smanjen na ispod 40 % zahvaljujući provođenju istih putem Konkurentskog zahtjeva bez objave. Navedenim pristupom provođenja nabavki vrata korupciji su širom otvorena, a transparentnost i mogućnost učešća većeg broja ponuđača je faktički onemogućena. Podignuti cenzusi su svakako omogućili i cijepanje većih javnih nabavki što odredbama ZJN-a nije dozvoljeno, a osnovni razlog leži u mogućnosti uspostavljanja „dilova“ na koruptivnoj osnovi.

S obzirom na izuzetno prisutan nivo korupcije u odnosu na druge zemlje u okruženju smatramo da navedeni cenzusi moraju biti niži nego kod naših susjeda, na primjer konkretno u Republici Hrvatskoj za svaku nabavku preko 19.000 KM obavezno je provođenje Otvorenog postupka.

Član 21.

(Uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja)

U Članu 21. tačke a) i b) koje glase:“ *a) kada nijedna ponuda ili nijedna prihvatljiva ponuda nije dostavljena u otvorenom ili ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;*

b) kada nijedan zahtjev za učešće u ograničenom postupku nije dostavljen ili nijedan kvalifikovani kandidat nije zatražio učešće u ograničenom postupku, i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka” se brišu.

Obrazloženje: Niz je primjera kako ugovorni organi putem manipulacija u tenderskim dokumentacijama sa kriterijima, posebno kvalifikacije ponuđača, mogu onemogućiti učešće mnogim ponuđačima zbog utvrđivanja ne primjerenih visina, koje se odnose na ukupan promet, potpisane ugovore, finansijska stanja, raspoložive proizvodne i smještajne kapacitete, raspoloživi kadar, itd. do navođenja tehničkih karakteristika pojedinih roba u robnim specifikacijama kojih na našem tržištu uopšte nema ili sa istima raspolaže samo jedan od ponuđača, što može da dovede do neminovnog poništavanja postupka iz razloga nedovoljnog broja kvalifikovanih ponuđača i na taj način stvaranja osnove da se u ponovljenom postupku javne nabavke pristupi Pregovaračkom postupku bez javne objave. Takođe je prisutno i da Ugovorni organi za tražene količine robe namjerno predvide neprimjereno nizak iznos novčanih sredstava ili pak fiktivno povećaju količine za pojedine robe, što utiče da ponuđači zbog nemogućnosti uklapanja u iste odustaju od učešća u predmetnoj javnoj nabavci, što neminovno dovodi i do poništavanja javne nabavke i u ponovljenom postupku provođenje iste putem Pregovaračkog postupka bez objave. Pored navedenih u predloženim odredbama nacрта otvara se i mogućnost ugovornim organima da nastave nesmetanu saradnju i potpišu novi ugovor sa dosadašnjim dobavljačem, ako se uslovi za ugovor „nisu bitno promijenili“. Brisanje navedenih tačaka a) i b) natjeralo bi ugovorne organe da odgovornije planiraju i provode javne nabavke bez „dilovskih kalkulacija“ uz mogućnost obezbjeđivanja uslova za učešće većeg broja ponuđača i time stvaranje veće konkurentnosti.

Dakle, suština izostavljanja navedenih tačaka je sprečavanje moguće svjesne manipulacije ugovornog organa da sklapa „dilove“ sa protežiranim ponuđačem u ponovljenoj nabavci putem Pregovaračkog postupka bez objave.

Član 22.

(Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku roba)

U Članu 22. tačka b) koja glasi: “ *Za dodatne isporuke od dobavljača iz osnovnog ugovora, koje su namijenjene ili kao djelomična zamjena redovnih isporuka ili ugradnje, ili kao proširenje postojećih isporuka ili ugradnje, ukoliko bi promjena dobavljača obavezala ugovorni organ da nabavi robu koja ima drugačije tehničke karakteristike, što bi rezultiralo neskladom i nesrazmjerom, i dovelo do tehničkih poteškoća u funkcionisanju i održavanju, pod uslovom da vrijeme trajanja osnovnog ugovora kao i ugovora koji se ponavljaju ne smije biti duže od 3 (tri) godine i ne može preći 50% od vrijednosti osnovnog ugovora.*” predloženi dio teksta «3 godine» zamjeniti tekstem «**jednom godinom**» i predloženi postotak od «50%» zamjeniti postotkom od «**10%**».

Obrazloženje: Sagledavajući učešća u realizacijama potpisanih blizu 3.000 ugovora, Udruženje procjenjuje da u više od 90% slučajeva ugovorni organi ih ne probijaju u pogledu nabavke veće količine roba od predviđenih u specifikacijama, dok je oko 5% ugovornih organa vršilo nabavke dopunskih sličnih roba, faktički u zamjenu za tražene u navedenim specifikacijama, isto tako oko 5% ugovornih organa je vršilo nabavke veće količine roba od planiranih. Navedeni pokazatelji dovoljno jasno ukazuju na nepotrebnosti utvrđivanja većeg procenta od 10% za dodatne nabavke robe, usluga i radova u odnosu na planirane i ugovorene. Navedeni neprimjereni procenat od 50%, pored ostalog će otvoriti mogućnost neodgovornim pojedincima u ugovornim organima da svjesno planiraju nerealne godišnje potrebe za pojedinim robama, uslugama i radovima, a sve sa namjerom da bi se ostavio što veći prostor da u pregovorima sa dobavljačem putem “dogovorene cijene” obezbijedi nerealno trošenje javnih sredstava svakako na koruptivnim osnovama, što je posebno karakteristično u dopunskim ugovorima sa izvođačima radova. Ujedno napominjemo da navedena mogućnost u ZJN-ovima Srbije i Hrvatske iznosi 25%, ali ne i na 3 godine, i da u ZJN-u Hrvatske ta mogućnost kod nabave roba uopšte nije predviđena, pa bi postotak od 10% bio sasvim realan i svakako bi značajnije doprinjeo suzbijanju korupcije.

Član 23.

(Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku usluga)

U Članu 23. tačka b) koja glasi: „*U slučaju ugovora o javnim nabavkama usluga za dodatne usluge koje nisu uključene u prvobitno razmatrani projekat ili u prvobitno zaključeni ugovor ali koji usljed nepredviđenih okolnosti, postanu neophodne za izvršenje ili izvođenje u njima opisanih usluga, i kada se takve dodatne usluge ne mogu, tehnički ili ekonomski, odvojiti od osnovnog ugovora bez većih nepogodnosti za ugovorni organ. Takvi ugovori mogu se zaključiti sa dobavljačem kome je dodijeljen osnovni ugovor, a ukupna vrijednost ugovora dodijeljenih za dodatne usluge ne može preći 50% od vrijednosti osnovnog ugovora.*“ predloženi postotak od «50%» zamjeniti postotkom od «**10%**».

U tački c) koja glasi: „*Za nove usluge koje predstavljaju ponavljanje sličnih usluga povjerenih dobavljaču kojem je ugovorni organ dodijelio raniji ugovor, uz uslov da su takve usluge u skladu sa osnovnim projektom za koji je bio dodijeljen osnovni ugovor, nakon provedenog otvorenog ili*

ograničenog postupka. Na mogućnost provođenja ovog postupka ugovorni organ je dužan ukazati pri provođenju otvorenog ili ograničenog postupka za osnovni projekat, a ukupne procijenjene troškove kasnijih usluga ugovorni organ uzima u razmatranje prilikom procjenjivanja vrijednosti javne nabavke. Ovaj postupak može se primjeniti samo u periodu od tri godine nakon zaključivanja osnovnog ugovora.“ predloženi dio teksta «tri godine» zamjeniti tekstem « **1 (jedne) godine, odnosno do isteka važnosti zaključenog osnovnog ugovora**».

Obrazloženje: Isto, kao što je datu uz predloženu izmjenu u Članu 22. polazeći od stava da osnovni cilj donošenja novog ZJN-a mora da bude i efikasna borba protiv korupcije koju nerealno predloženi visoki procenti apsolutno omogućuju.

Član 24.

(Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku radova)

U tački a) koja glasi: “ U slučaju ugovora o javnim nabavkama radova za dodatne radove koji nisu uključeni u prvobitno razmatrani projekat ili u prvobitno zaključeni ugovor ali koji, uslijed nepredviđenih okolnosti, postanu neophodni za izvršenje ili izvođenje u njima opisanih radova, i kada se takvi dodatni radovi ne mogu, tehnički ili ekonomski, odvojiti od osnovnog ugovora bez većih nepogodnosti za ugovorni organ. Takvi ugovori mogu se zaključiti sa dobavljačem kome je dodijeljen osnovni ugovor, a ukupna vrijednost ugovora dodijeljenih za dodatne radove ne može preći 30% od vrijednosti osnovnog ugovora, predloženi postotak od «30%» zamjeniti postotkom od «**20%**».

U tački b) predloženu dužinu od «3 godine» zamjeniti «**jednom godinom odnosno do isteka važnosti zaključenog osnovnog ugovora**».

Obrazloženje: Isto, kao što je datu uz predložene izmjene u članu 22. i 23.

Član 29.

(Uslovi za primjenu kompetitivnog dijaloga),

Član 29. koji glasi “(1) Odabir kompetitivnog dijaloga dopušten je ako je riječ o naročito složenom predmetu nabavke i ako zaključivanje ugovora nije moguće putem otvorenog ili ograničenog postupka javne nabave.

(2) Predmet nabavke se u smislu odredbe stava 1. ovog člana smatra naročito složenim ako ugovorni organ objektivno nije u mogućnosti navesti:

a) tehničke specifikacije (tehničke opise predmeta nabavke) kojima može zadovoljiti svoje potrebe i zahtjeve, i/ili

b) pravne i/ili finansijske uslove projekta.“ brisati, a shodno tome i članove 30. (Kompetitivni dijalog) i 31. (učesnici u kompetativnom dijalogu).

Obrazloženje: Udruženje smatra da nisu stvoreni potrebni uslovi u društvu da bi se navedeni postupak mogao uspješno provoditi na ekonomski racionalan način, u suštini smatra se da bi u sadašnjim uslovima apsolutno pogodio kao nova mogućnost za korupciju. Svima nam je jasno da je

BiH predaleko od Evropske unije u pogledu ozbiljnosti i odgovornosti u radu ugovornih organa, kao i efikasnosti, dosljednosti pa i zakonitosti u radu institucija, pogotovo kontrolnih.

Alternativa:

Kompetitivni dialog bi se mogao voditi samo za postupke koji bi bili konkretno navedeni u jedinstvenom registru za javne nabavke CPV koje utvrdi Savjet ministara.

Član 32. **(Okvirni sporazum)**

U Članu 32. stav (1) koji glasi: “ *Okvirni sporazum se može zaključiti nakon provedenog otvorenog, ograničenog ili pregovaračkog postupka sa objavom obavještenja. Izuzetno okvirni sporazum se može zaključiti i nakon pregovaračkog postupka bez objave obavještenja nakon poništenog otvorenog ili ograničenog postupka zbog nijedne primljene ili nijedne prihvatljive ponude. Ponuđač/i sa kojim/a će biti zaključen okvirni sporazum bira/ju se u skladu sa kriterijima za dodjelu, utvrđenim u skladu sa članom 66. Zakona.* “ briše se i novopredloženi tekst glasi:

«Okvirni sporazum se može zaključiti nakon provedenog otvorenog, ograničenog ili pregovaračkog postupka sa objavom obavještenja.»

Obrazloženje: Dosadašnja praksa pokazuje da ugovorni organ, ako ima interes može da obezbijedi neprihvatljivost ponuda i poništavanje javne nabavke na već opisivani način, dakle putem namjerno traženja veće količine robe u odnosu na procjenjenu vrijednost nabavke ili odugovlačenjem putem žalbenog postupka do isteka roka važenja ponuda i sl..

U stavu (3) koji glasi: “ *Trajanje okvirnih sporazuma ne može biti duže od četiri godine.* “ predloženi dio teksta «četiri godine» zamjeniti tekstem «**2 (dvije) godine**».

Obrazloženje: Period od dvije godine obezbjeđuje veću realnost u nabavkama roba, usluga i radova i iz mogućih razloga smanjenja ili povećanja cijena pojedinih roba na tržištu, za razliku od četverogodišnjeg perioda, koji objektivno i nepotrebno ostavlja prostor za moguće povećane koruptivne radnje.

U stavu (4) koji glasi: „*Ukoliko se okvirni sporazum zaključuje sa više ponuđača za isti predmet nabavke, broj ponuđača sa kojima se zaključuje okvirni sporazum ne može biti manji od tri, pod uslovom da postoji dovoljan broj ponuđača. Okvirni sporazum se može zaključiti i sa dva ponuđača u slučaju ponavljanja postupka zbog nedovoljnog broja primljenih ponuda.*“ predloženi tekst zamjeniti tekstem koji glasi:

«Okvirni sporazum se zaključuje za istu predmetnu nabavku sa svim ponuđačima koji su u svojim ponudama dali najniže cijene za tražene robe, usluge i radove, koji tehnički zadovoljavaju.»

Obrazloženje: Imajući u vidu sve prisutnije negativnosti i zloupotrebe, koje nanose finansijsku štetu sredstvima ugovornih organa na način što se ukupna javna nabavka, a time i ponuda ponuđača veže za samo jednu ili eventualno dvije robne stavke sa kojima raspolaže isključivo samo jedan svakako unaprijed protežirani ponuđač, čija ponuda jedino tehnički zadovoljava i koja u aktuelnoj ili ponovljenoj nabavci putem Pregovaračkog postupka bez objave omogućuje istom podizanje cijena svih roba iz specifikacije ugovornog organa i za preko 50% od stvarnih tržišnih cijena. Pored navedene moguće zloupotrebe prisutne su i druge koje smo već spominjali kao što su davanje neprirodno niskih cijena, koje su u pravilu posljedica unaprijed dogovorenog „dila“, navođenjem u ponudi nerealnih količina roba, znajući da su potpisani ugovori u takvim slučajevima puka formalnost, što su potvrdili i monitorinzi našeg Udruženja utvrđujući nezakonita podizanja cijena za prosječno 361% u jednom ugovornom organu i to za 42 robne stavke i sl. Zaključivanjem ugovora u okviru Okvirnih sporazuma

sa svim dobavljačima koji nude najniže cijene tehnički zadovoljavajuće ponude roba, usluga i radova obezbijedila bi se bespredmetnost a time i besmislenost pomenutih mahinacija, kao i znatno veća transparentnost, efikasnost i najracioanlnije raspolaganje javnim finansijskim sredstvima u javnim nabavkama, što je osnovni smisao i svrha donošenja i primjene Zakona o javnim nabavkama. Potpisivanjem ugovora sa većim brojem dobavljača znatno bi se doprinjelo uspješnom preživljavanju i opstanku mnogih privrednih subjekata u sadašnjim teškim uslovima privređivanja, a isto bi imalo i značajnu socijalnu komponentu. Navedeni suštinski i apsolutno najantikoruptivniji pristup za koji se UG „Tender“ uporno duže vrijeme zalaže i koji su u posljednju godinu - dvije dana, za nabvke određenih roba putem Otvorenog postupka uspješno primjenjivala i tri najznačajnija ugovorna organa iz zdravstva (Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske i Klinički centar Banja Luka, Klinički centar univerziteta Tuzla), koji su bili inače obuhvaćeni našim istraživanjima o zakonitosti provođenja javnih nabavki u oblasti zdravstva, potvrdila su najbolje opravdanost ovog „principa“ opredjeljujući se upravo da svaka robna stavka odnosno srodna grupa roba ima karakter LOT-a. Prihvatanjem i afirmacijom navedenog neuporedivo najefikasnijeg i najkorisnijeg načina za uspješno smanjenje korupcije, za koga Agencija na žalost do sada nije imala razumjevanje, apsolutno bi se najefikasnije spriječilo nekontrolisano manipulisanje sa nuđenjem neprirodno niskih cijena roba, usluga i radova, koje su znatno ispod tržišnih, nenavođenje u robnim specifikacijama stvarno potrebne količine roba ili navođenje roba koje se uopšte neće nabavljati, sve isključivo iz razloga da bi protežirani ponuđači znajući za to mogli manipulirati ili pak insistiranje na proizvodu specifičnih tehničkih karakteristika sa kojim raspolaže samo jedan od ponuđača, koji to obavezno koristi za enormno dizanje cijena svih roba u ponudi znajući da samo njegova ponuda tehnički zadovoljava uslove tražene u tenderskoj dokumentaciji itd. Pored svega isticanog primjenom navedenog postupka, značajnije bi se obezbijedila veća transparentnost, učešćem većeg broja ponuđača, kao i efikasnost u provođenju postupaka jer bi apsolutno bilo manje razloga za upućivanje žalbi čime bi se značajno i skratilo i vrijeme za okončavanje postupaka izbora i potpisivanje ugovora sa isključivo ekonomski najpovoljnijim dobavljačem.

Navedeni ključni antikoruptivni princip koga treba potpunije afirmirati i regulirati podzakonskim aktom, svakako je univerzalan i primjenljiv u svakom ugovornom organu bilo koje zemlje u svijetu, što je i opšte mišljenje najupućenijih u problematiku javnih nabavki.

U stavu (5) tačka b) podtačka 3) koja glasi: *“ponude se podnose u pismenom obliku, u zatvorenim kovertama i njihov sadržaj se ne otvara sve do isteka roka predviđenog za dostavu ponuda.”* predloženi tekst zamjeniti tekstom koji glasi:

«3) ponude se podnose u pismenom obliku, u zatvorenim kovertama i njihov sadržaj se javno otvara po isteku roka predviđenog za dostavu ponuda;».

Obrazloženje: I sadašnja praksa potvrđuje da pojedini ugovorni organi samo formalno za dodatne nabavke roba od dobavljača traže dostavu ponuda čak i putem fax-a bez javnog otvaranja istih, što otvara prostor za apsolutno moguće manipulacije i protežiranja pojedinih ponuđača jer ostali nemaju uvida u stvarno ponuđene cijene.

U stavu (5) tačka b) podtačka 5) koja glasi *„dobavljačima nije dozvoljena žalba prilikom dodjele ugovora unutar zaključenog okvirnog sporazuma.“* se briše.

Obrazloženje: Krajnje je neprihvatljivo nedozvoljavanje upućivanja žalbe i ostavljanje mogućnosti neodgovornim pojedincima u ugovornom organu da nezavisno od visine ponuđenih cijena vrši nabavku robe po vlastitoj želji, čime se apsolutno neobezbjeđuje jednak tretman i pravedna konkurencija dobavljača već sasvim jasno moguća diskriminacija, što je nedospustivo a što je na žalost i u sadašnjoj praksi prisutno.

Član 35. (Obavještenje o nabavci)

U Članu 35. stav (2) koji glasi: „*Obavještenje o nabavci svim zainteresovanim privrednim subjektima pruža dovoljno informacija koje će im omogućiti da ocijene da li imaju interes da učestvuju u postupku javne nabavke i dostave zahtjev za učešće, odnosno ponudu.*“ poslije predloženog teksta dodaje se tekst koji glasi:

«Neposredno prije objavljivanja obavještenja o nabavci Ugovorni organ je obavezan dostaviti Agenciji za javne nabavke tendersku dokumentaciju na uvid i pribaviti od iste pozitivno mišljenje».

Obrazloženje: Iz dosadašnje praksi provođenja javnih nabavki, s pravom se može tvrditi da propusti u tenderskim dokumentacijama ugovornih organa nisu posljedica nepoznavanja pojedinih zakonskih odredbi, već svjesna namjera da se putem neprimjerenih kriterija kvalifikacije ponuđača i izbora ekonomski najpovoljnijih ponuda čine određeni propusti kao i manipulacije u robnim specifikacijama sa robnim markama, nazivima proizvođača, količinama roba i sl. pa i krajnje neprimjerenim visinama novčane naknade za otkup tenderske dokumentacije, koji kasnije za posljedicu imaju zahtjeve ponuđača da im se pojasne pojedine odredbe, potom pisanje prigovora na tendersku dokumentaciju, upućivanje žalbe KRŽ/URŽ itd., što postupak čini znatno neefikasnim i dugotrajnim sa čestim ishodom poništavanja. Pored navedenog, treba imati u vidu i nove dodatne zloupotrebe ugovornih organa da podjelom veće javne nabavke izbjegnu javno oglašavanje i provede postupak putem Konkurentskog zahtjeva bez objave, u krajnjoj instanci na štetu sredstava ugovornog organa. Po mišljenju Udruženja, entitetskih i državne revizije i drugih upućenih u problematiku javnih nabavki smatra se da bi provođenje «preventivnog» monitoringa od strane Agencije nad tenderskom dokumentacijom ugovornih organa bila obezbijedena neuporedivo veća odgovornost a time i znatno veća transparentnost, efikasnost, pa i racionalniji odnos ugovornih organa prema novčanim sredstvima. Ovo bi ujedno bila neuporidivo najveća korist i doprinos Agencije konkretnom neposrednom osposobljavanju „odgovornih“ u ugovornom organu za uspješno provođenje javnih nabavki, umjesto sadašnje prakse da se putem monitoringa predviđenih Pravilnikom o monitoringu postupaka javnih nabavki analiziraju rješenja KRŽ/URŽ i brojna pojedinačna obraćanja ugovornih organa, ponuđača i nevladinog sektora, od čega faktički niko nema značajnije koristi.

Član 46. (Lična sposobnost)

U Članu 46. stav (3) koji glasi: “*Dokumenti navedeni u stavu (2):*

- (a) uvjerenje nadležnog suda kojim dokazuje da u krivičnom postupku nije izrečena pravosnažna presuda kojom je osuđen za krivično djelo učešća u kriminalnoj organizaciji, za korupciju, prevaru ili pranje novca,*
- b) uvjerenje nadležnog suda ili organa uprave kod kojeg je registrovan kandidat, odnosno ponuđač kojim se potvrđuje da nije pod stečajem niti je predmet stečajnog postupka, da nije predmet postupka likvidacije, odnosno da nije u postupku obustavljanja poslovne djelatnosti,*
- c) uvjerenja nadležnih institucija kojim se potvrđuje da je kandidat, odnosno ponuđač izmirio dospjele obaveze, a koje se odnose na doprinose za penziona i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje,*
- d) uvjerenja od nadležnih institucija da je kandidat, odnosno ponuđač izmirio dospjele obaveze u vezi sa plaćanjem direktnih i indirektnih poreza.) ovog člana ne mogu biti stariji od 3 (tri) mjeseca,*

računajući od datuma podnošenja ponude ili zahtjeva za učešće., na kraju predloženog teksta tačka se zamjenjuje zarezom i dodaje se tekst koji glasi:

«s tim da ponuđači mogu dostaviti i kopije dokumenata. Ponuđač kojem se dodijeli ugovor obavezan je dostaviti originalne ili ovjerene kopije do vremena zaključenja ugovora.»

Obrazloženje: Veliki broj ponuđača u toku tri mjeseca, kolika je i validnost dokumenata učestvuje na više desetina tendera, što samo za tromjesečne ovjere brojne dokumentacije dostiže iznos i do 2.000 KM, a na godišnjem nivou čak i do 8.000 KM, pa je krajnje neprimjereno i ekonomski neopravdano, pogotovo iz razloga koji bi doprinijeli učešću većeg broja ponuđača. Pri tome treba imati u vidu i predloženu mogućnost kažnjavanja i eliminacije ponuđača iz daljnjeg učešća u javnim nabavkama za davanje netačnih podataka. Takva mogućnost je predviđena i u ZJN-u Republike Srbije, a predložena je u izmjenama i dopunama aktuelnog ZJN-a Republike Hrvatske.

U Članu 46. stav (4) koji glasi: „*Zahtjev za učešće ili ponuda se odbija ako Ugovorni organ može dokazati na osnovu pravosnažne presude da je kandidat ili ponuđač, tokom perioda od 3 (tri) godine prije početka postupka, prouzrokovao štetu, tako što nije izvršio ugovor ili je izvršio ugovor na neodgovarajući način, a šteta nije dobrovoljno nadoknađena do datuma početka konkretnog postupka javne nabavke.*“ u predloženom tekstu poslije riječi «pravosnažne presude» dodati tekst koji glasi:

«ili pribavljenog relevantnog dokumenta od nadležnih kontrolnih i drugih organa».

Obrazloženje: Pored pravosnažnih presuda, mnogi kontrolni organi, službe inspekcija i Uprava za indirektno oporezivanje, izriču novčane kazne i pokreću mjere odgovornosti, što bi takođe trebalo imati u vidu pri primjeni ovog stava.

Primjera radi UG „Tender“ koji je u posljednjih godinu dana provođenjem monitoringa nad dosljednim realizacijama ugovora 6 ugovornih organa, u 5 utvrdio značajnije nepoštivanje obaveza iz ugovora po pitanju fakturisanja viših cijena od ugovorenih kao i isporučivanja sličnih roba i u nestandardnim pakovanjima ili uopšte ne isporučivanje ugovorenih roba. Iz tih razloga istom ponuđaču bi neminovno trebalo onemogućiti učešće u javnoj nabavci obavezno bar kod istog ugovornog organa za period od 3 godine. Time bi se postiglo značajno odgovornije ponašanje svih ponuđača i ugovornih organa i spriječile koruptivne radnje na štetu budžetskih sredstava.

Član 50.

U članu 50. tačka a) na kraju teksta stavlja se tačka i dodaje se tekst:

„Broj ugovora koje ugovorni organ zahtjeva u svrhu ispunjavanja ovog uslova ne može biti veći od tri, a njihova vrijednost ne može biti ograničavajući faktor za utvrđivanje kvalifikacije ponuđača.“

Obrazloženje: Ugovorni organi često zahtjevaju od ponuđača dostavljanje potvrda o izvršenim ugovorima čija je vrijednost velika i nije srazmjerna predmetu nabavke. Naime, kada je u pitanju roba, radi se o proizvodima koji su uvijek dostupni na tržištu i neophodno je samo ispitati da li se ponuđač uopšte bavi djelatnošću za koju je registrovan, a ugovorni organi se uvijek mogu obezbijediti kada je u pitanju kvalitet i ugovoreni rok isporuke putem garancija za dobro izvršenje ugovora koje uopšte nisu male. Kod javne nabavke roba često se putem nerealnih kvalifikacija onemogućava učešće malih preduzeća i samim tim opstruiše njihov razvoj.

Član 53.

(Diskvalifikacija po osnovu sukoba interesa ili korupcije)

U Članu 53. poslije stava (1) koji glasi: *”U skladu sa važećim propisima u Bosni i Hercegovini, ugovorni organ dužan je odbiti zahtjev za učešće u postupku javne nabavke ili ponudu ukoliko je kandidat, odnosno ponuđač sadašnjem ili bivšem zaposleniku ugovornog organa dao ili je spreman dati mito, u vidu novčanih sredstava ili u bilo kojem nenovčanom obliku, kao pokušaj radi ostvarivanja uticaja na radnju, odluku ili tok postupka javne nabavke. Ugovorni organ u pisanoj formi informiše ponuđača i Agenciju o odbijanju takvog zahtjeva ili ponude i o razlozima odbijanja, te to konstatuje u Izvještaju o postupku javne nabavke.”* dodati novi stav (2) koji glasi:

«Svaki ponuđač koji učestvuje u javnoj nabavci daje pisanu izjavu kojom potvrđuje da nije nudio i nije dao mito niti učestvovao u bilo kakvim nečasnim radnjama koje za cilj imaju korupciju u predmetnoj javnoj nabavci.»

Dosadašnji stav (2) postaje stav (3).

Obrazloženje: Smatramo za veoma uputno i korisno da svaki ponuđač u okviru svoje ponude obavezno da i pisanu izjavu koja bi imala pored ostalog i značajnu moralnu težinu.

Član 54.

(Neophodne informacije)

Član 54. stav (3) tačka o), mijenja se i glasi : **“Informacija o cijeni ponude, odnosno finansijska sredstva predviđena budžetom ili planom nabavki za konkretnu nabavku”**. Iza stav 3 dodaje se stav 4) i glasi: **“Količinske specifikacije robe ne mogu da se mijenjaju u toku izvršenja ugovora. Izuzetno, u koliko se radi o sukcesivnim isporukama robe ugovorni organ može predvidjeti opciju njihove izmjene do 5 %”**.

Obrazloženje: Ugovorni organi često poništavaju postupak iz razloga što su sve prihvatljive ponude značajno veće od planiranih sredstava. Mislimo da je to u najčešćim situacijama samo razlog da se bez razloga poništi postupak. Ukoliko bi jasno bilo definisano kolika su planirana sredstva razlog za poništenja postupka bio bi jasan i transparentan.

Dalje, ugovorni organi često u specifikacijama definišu robu koju neće ni isporučiti ili je procent te robe veoma mali, ovakvim definisanjem količinskih specifikacija daju se smišljeno pogodnosti ponuđačima koji znaju za ove činjenice i vrše manipulaciju sa cijenama. Ovakve ponude često budu mnogo skuplje kada se ugovor realizuje.

Stavovi 4, 5, 6 postaju stavovi 5,6, i 7.

Član 57.

(Preuzimanje tenderske dokumentacije)

U Članu 57. stav (4) koji glasi: *„Ugovorni organ za sve kandidate, odnosno ponuđače može odrediti jednaku novčanu naknadu koja se plaća za tendersku dokumentaciju. U tom slučaju novčana naknada uključuje izradu tenderske dokumentacije (za papir, ispis, umnožavanje, za nosač podataka), kao i naknadu mogućih poštanskih troškova. Ukoliko je određena novčana naknada za tendersku dokumentaciju tada je kandidat, odnosno ponuđač dužan uz zahtjev za učešće, odnosno ponudu*

dostaviti i dokaz o uplati tenderske dokumentacije, izuzev u slučaju iz stava (1) tačka c) ovog člana Zakona.“ se briše i glasi:“**Ugovorni organ je obavezan svim zainteresovanim ponuđačima na pisani zahtjev obezbijediti besplatnu tendersku dokumentaciju**“.

Obrazloženje: Svima je poznato da se po pitanju otkupa tenderske dokumentacije ugovorni organi različito ponašaju, a neki i zelenaški naplaćujući istu i do 800 KM, iako vrijednost javne nabavke ne prelazi 100.000 KM, a dokumentacija je sačinjena na cca. 15 lista papira formata A4, čije kopiranje i dostava ne mogu da pređu iznos od 10 KM. Primjera radi analiziranih 5 ugovornih organa iz oblasti zdravstva u 2009. godini imali su prosjek novčane naknade za tendersku dokumentaciju u iznosu od 150 KM. Isto tako, svakodnevno iz javnih obavještenja brojnih ugovornih organa može se vidjeti traženje naknade i po 200 KM po lotu što je apsolutno neprimjereno i pored ostalog ima za cilj da odagna mnoge ponuđače da učestvuju u javnoj nabavci, jer isti najčešće zaključuju da je takva nabavka unaprijed dogovorena. Svi odgovorni i ozbiljni ponuđači i ugovorni organi sa kojima smo kontaktirali smatraju da je besmisljeno naplaćivanje naknade u visini vrijednosti samo kopiranja i poštanskih troškova i da to predstavlja nepotrebno maltretiranje ugovornog organa i pogotovo ponuđača te da bi istu Zakonom trebalo ukinuti. Isto tako, istih su mišljenja da bi se ukidanjem naknade tenderske dokumentacije povećao broj ponuđača, a samim time i stvorile i veće pretpostavke ugovornom organu da od većeg broja ponuđača da obezbijedi uspješniji izbor ekonomski najpovoljnije ponude, pa bi navedeno bilo u interesu samog ugovornog organa. U prilog navedenom ukidanju otkupa tenderske dokumentacije ide i činjenica da je to isto urađeno u najnovijim izmjenama aktuelnog ZJN-a Republike Hrvatske.

Obrazloženje: Inače, prisutna je praksa da pojedini ugovorni organi nisu voljni da potencijalnim ponuđačima omoguće uvid u tendersku dokumentaciju putem mail-a ili fax-a insistirajući isključivo na ličnom dolasku u prostorije ugovornog organa što iste iz objektivnih razloga, a pre svega moguće velike udaljenosti npr. Mostar, Bijeljina, Banjaluka, Bihać, Trebinje, Sarajevo i dr. u mnogome odbija iste da učestvuju u javnoj nabavci. Iz obavještenja o javnoj nabavci nije moguće vidjeti kriterije o kvalifikaciji ponuđača, niti razrađenost kriterija o ekonomski najpovoljnijoj ponudi kao i drugim bitnim elementima iz robne specifikacije, što predstavlja osnovu za opredeljenje ponuđača da učestvuje u javnoj nabavci. Prihvatanjem naše predložene mogućnosti za uvid u tendersku dokumentaciju, apsolutno bi se obezbijedila veća konkurencija ponuđača i samim tim mogućnost ugovornom organu uspješnijeg izbora dobavljača.

Član 58.

(Pojašnjenja tenderske dokumentacije)

Udruženje smatra da je predloženi tekst stava (1) koji glasi: „*Zainteresovani kandidati, odnosno ponuđači mogu, u pisanoj formi, tražiti od ugovornog organa pojašnjenja tenderske dokumentacije blagovremeno, ali najkasnije 10 (deset) dana prije isteka roka za podnošenje zahtjeva za učešće ili ponuda.*“ prihvatljiviji od predloženog teksta ALTERNATIVE, te iz tih razloga da predloženi tekst ALTERNATIVE potrebno je brisati.

Obrazloženje: Udruženje smatra da je ALTERNATIVA neprihvatljiva ili manje prihvatljiva za ponuđače zbog kraćeg vremena za moguće pojašnjenje.

Član 62.
(Period važenja ponude)

U Članu 62. stav (1) koji glasi: „*Period važenja ponude određuje ugovorni organ u tenderskoj dokumentaciji. Period važenja ne može biti kraći od roka navedenog u tenderskoj dokumentaciji, ali ni u kom slučaju ne kraći od 30 (trideset) dana. Ukoliko se u ponudi ne navede period njenog važenja, smatra se da ponuda važi za period naznačen u tenderskoj dokumentaciji*“ predloženi dio teksta «30 (trideset)» zamjeniti tekstem «**90 (devedeset)**».

Obrazloženje: Predložena veća dužina roka je neophodna da bi se izbjegle često prisutne manipulacije ugovornih organa da kada nisu u mogućnosti da izvrše protežiranje favorizovanog ponuđača i sa istim sklope ugovor, pribejavaju svjesnom odugovlačenju da kroz žalbene postupke obezbijede potreban rok za istek važenja ponude i to redovno koriste za poništavanje javne nabavke, što drugostepeni kontrolni organ uvažava iako i iz njegovog rješenja proističe da za to nema osnove i da se postupak treba nastaviti.

Član 63.
(Garancije uz ponudu)

U Članu 63. stav (5) koji glasi: „*Ukoliko u tenderskoj dokumentaciji nije definisana forma garancije, koja se zahtjeva, ponuđači biraju formu garancije.*“ predloženi tekst se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi:

«Zahtjevani vid garancije ponuđač uvijek može zamijeniti novčanim depozitom na račun Ugovornog organa.»

Obrazloženje: Zbog najčešće prakse ugovornih organa da traže isključivo bankarsku garanciju za ozbiljnost ponude, što ponuđače pogotovo one sa kojima se neće sklopiti ugovor izlaže nepotrebnim troškovima, jer najniža cijena bankovne garancije iznosi 150 KM za minimalne iznose, pa bi se novčanim depozitom na žiro-račun ugovornog organa to izbjeglo i samim time doprinjelo učešću većeg broja ponuđača.

Član 65.
(Otvaranje ponuda)

U Članu 65. stavu (2) i (3) koji glase: „(2) *Ponude se otvaraju na sjednici Komisije (ALTERNATIVA bez Komisije) za nabavku na dan i vrijeme koji su navedeni u tenderskoj dokumentaciji. Svi ponuđači koji su na vrijeme dostavili ponude ili njihovi ovlašteni predstavnici, kao i sva druga zainteresovana lica imaju pravo da prisustvuju postupku otvaranja ponuda. Izmjena krajnjeg roka za prijem ponuda uticat će na promjenu datuma otvaranja ponuda.*

(3) *Koverte otvara predsjedavajući Komisije za nabavke (ALTERNATIVA bez Komisije i predsjedavajućeg) na otvorenoj sjednici, ili drugi član Komisije, bez obzira na to da li sastanku prisustvuju ponuđači ili njihovi ovlašteni predstavnici.*“ predloženi dijelovi teksta dati kao ALTERNATIVA se brišu.

Obrazloženje: Urduženje smatra da je u svakom ugovornom organu potrebno formirati Komisiju za javne nabavke, kako bi se iste provodile organizovanije, odgovornije i uspješnije.

U stavu (4) dodaju se tačke d) i e) koji glasi:

«**Prilikom otvaranja ponuda prisutnim ponuđačima se saopštava:**

a) naziv ponuđača,

b) ukupna cijena navedena u ponudi,

c) popust naveden u ponudi koji mora biti posebno iskazan; ukoliko popust nije posebno iskazan smatra se da nije ni ponuđen.

d) rok isporuke, način plaćanja i drugi elementi koji su predviđeni za vrednovanje ponuda

e) da li je tenderska dokumentacija čvrsto uvezana, parafirana od strane ponuđača i pravilno numerisana i do kojeg rednog broja. »

Poslije stave (4) dodaje se stav (5) koji glasi:

«**Ponuđači imaju pravo uvida neposredno nakon otvaranja ponuda u sve podatke koji se saopštavaju na javnom otvaranju ponuda**»

Obrazloženje: U mnogim ugovornim organima zbog onemogućavanja uvida u stvarno dostavljene dokumente, ostaju opravdane sumnje mnogih ponuđača da su oštećeni naknadnim konstatacijama od strane komisija da isti nisu dostavili pojedine dokumente, čime se svakako eliminiše ponuđač iako je isti uvjeren da je dostavio sva potrebna dokumenta i da je smišljenom naknadnom manipulacijom članova komisije isključen iz postupka za mogućnost dodjele ugovora.

Član 66.

(Kriteriji za dodjelu ugovora)

U Članu 66. stav (2) koji glasi: “*Ugovorni organ je dužan kriterij ekonomski najpovoljnije ponude razraditi u tenderskoj dokumentaciji, na način da definiše podkriterije za ocjenu u skladu sa prirodom i svrhom konkretnog predmeta nabavke. Podkriteriji mogu biti: kvalitet predmeta nabavke, cijena, tehnička sposobnost predmeta nabavke, funkcionalne i ekološke karakteristike, operativni troškovi, ekonomičnost, postprodajni servis i tehnička pomoć, rok isporuke ili rok za izvršenje, uslovi plaćanja i sl., uz obavezu da se u tenderskoj dokumentaciji utvrdi precizna metodologija vrednovanja svakog podkriterija.*” se mijenja i glasi «**Ugovorni organ je dužan kriterij ekonomski najpovoljnije ponude razraditi u tenderskoj dokumentaciji, na način da definiše podkriterije za ocjenu u skladu sa prirodom i svrhom konkretnog predmeta nabavke. Podkriteriji mogu biti: cijena, operativni troškovi, postprodajni servis, rok isporuke ili rok za izvršenje, uslovi plaćanja, garantni rok uz obavezu da se u tenderskoj dokumentaciji utvrdi precizna metodologija vrednovanja svakog podkriterija.** »

Obrazloženje: Navedeni izostavljeni podkriteriji za izbor ekonomski najpovoljnije ponude morali bi biti sadržani u tehničkim specifikacijama, odnosno ugovorni organ bi morao znati kakvu robu, usluge i radove traži, kojeg kvaliteta i kojih tehničkih karakteristika. U dosadašnjoj praksi primjene navedeni podkriteriji su prečesto zloupotrebljavani od strane pojedinih ugovornih organa i isključivo su utvrđivani po osnovu subjektivnog pristupa koji je obezbjeđivao protežiranje pojedinih ponuđača i u pravilu su uvijek išli na uštrb sredstava ugovornog organa.

U Članu 66. iza stava (2) dodaje se stav (3) koji glasi:

«**Svaki podkriterij kriterija ekonomski najpovoljnije ponude ugovorni organ je dužan da razradi i odredi uslov po kome ponuđači mogu dobiti maksimalan broj bodova.**»

Obrazloženje: Česta je praksa da mnogi ugovorni organi zbog nerazrađenosti podkriterija i primjenjujući za iste cjenovnu formu ostavljajući namjerno mogućnost ponuđačima da u sklopu iste vrše manipulacije što u krajnjoj instanci ide na štetu sredstava ugovornog organa. Konkretno, u posljednje vrijeme sve se više eksploatiše podkriterij način i rok plaćanja za koje su ugovorni organi u dokumentacijama dodijelili procenat i 35 % vrijednosti ukupne nabavke bez navođenja roka koji je najprihvatljiviji za ugovorni organ, ostavljajući da putem primjene cjenovne forme isti daju rokove znatno duže i od godine dana, pa čak i do tri godine. Ne treba posebno napominjati da u takvim slučajevima naplata se često vrši i u znatno kraćim rokovima od ugovorenih, a isti su poslužili samo favorizovanom ponuđaču da uspješno izvrši sklapanje ugovora.

Član 68. **(Neprirodno niska ponuda)**

U Članu 68. stav (1) koji glasi: „*Ukoliko ugovorni organ ocijeni da su ponuđene cijene neprirodno niske, zahtjevat će od ponuđača da obrazloži ponuđenu cijenu. Ako ponuđač ugovornom organu ne pruži zadovoljavajuće obrazloženje, koje će između ostaloga sadržavati i poređenje sa cijenama na tržištu, ugovorni organ ima pravo odbaciti ponudu.*“ briše se i novoredloženi glasi:

«Ukoliko ugovorni organ ocijeni da su ponuđene cijene neprirodno niske, zahtjevat će od ponuđača da **pismeno** obrazloži ponuđenu cijenu. Ako ponuđač ugovornom organu ne pruži zadovoljavajuće obrazloženje, koje će između ostaloga sadržavati i poređenje sa cijenama na tržištu, ugovorni organ će odbaciti takvu ponudu. **Ugovorni organ je obavezan da, na osnovu argumentovanog obrazloženja iz žalbe svakog od ponuđača, zatraži od najpovoljnijeg ponuđača obrazloženje opravdanosti ponuđenih cijena.** »

Obrazloženje: Nuđenje neprirodno niskih cijena u ponudama, omogućuje neuporedivo najveće i najčešće zloupotrebe i mahinacije u javnim nabavkama u BiH, koje isključivo počivaju na korupciji i apsolutno kasnije dovode do nepoštivanja cijena iz potpisanog ugovora. Svi ugovorni organi koji unaprijed uspostave «dil» sa potencijalnim dobavljačem tolerišu istom nuđenje neprirodno niskih cijena znajući da se kasnije pri realizaciji ugovora tražena roba neće uopšte nabavljati ili će putem aneksa ugovora, iako isti nije Zakonom dozvoljen, omogućiti podizanje cijene ili pak isporuku robe pod drugim nazivom i nestandardnim pakovanjem ali sa neuporedivo većom cijenom, na šta smo već ukazali konkretnim primjerom samo u jednom od niza monitoringa nad realizacijom potpisanih ugovora. Ovakvo ponašanje ugovornog organa na žalost omogućuje drugostepeni kontrolni organ KRŽ/URŽ jer se isti smatra nenadležnom za ovakve postupke, prebacujući isključivo svu odgovornost na ugovorne organe, ne uvažavajući, pri tom čak ni odredbu Zakona o upravnom postupku koji obavezuje sve državne drugostepene organe da prije donošenja konačne odluke moraju izvršiti provjere tačnosti navoda učesnika u postupku. U prilog navedenom svakako ide i presuda Suda BiH o poništenju rješenja KRŽ/URŽ od 31.03.2011. godine u korist ponuđača-žalitelja zbog povrede postupka neocjenjivanja navoda iz žalbe koji se odnose na neprirodno niske cijene (član 233. stav(2) ZUP-a BiH). U izmjenama aktuelnog ZJN-a R. Hrvatske takođe se insistira na traženju pismenog obrazloženja provjere neprimjereno niskih cijena za pojedinačne robe iz ponude, a ne kao do sada sagledavanje isključivo samo ukupne ponude.

Član 69.
(Preferencijalni tretman domaćeg)

Član 69. koji glasi: „*Preferencijalni tretman za domaće ponuđače, odnosno ponude primijenjuje se u mjeri koja će se definisati posebnim Pravilnikom koji će donijeti Vijeće ministara BiH u roku od 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.*“ se briše.

Obrazloženje: Iskustva UG Tendera govore da je primjena preferencijalnog tretmana domaćeg često služila za manipulacije neodgovornim ponuđačima u «dilovima» sa komorom koje nažalost ugovorni organi iz formalnih razloga skoro uvijek tolerisao iako je bio na štetu sredstava samih ugovornih organa. U praksi se ova pogodnost zloupotrebljavala isključivo samo onda kada je ugovorni organ sa ponuđačem uspostavio željeni «dil». Po tome osnovu Udruženje je pokretalo i krivični postupak koji na žalost zbog neefikasnosti tužilaštava i suda ni nakon 2 godine nije okončan. U prilogu za ukidanje navedenog člana svakako ide i članstvo BiH u CEFTA.

Član 70.
(Razlozi za odbacivanje zahtjeva za učešće ili ponude)

U Članu 70. stav (2) predloženi tekst dat kao ALTERNATIVA se briše.

Obrazloženje: Sadržaj u ALTERNATIVI je krajnje besmislen i nevjerovatno je da se uopšte i pojavio.

Član 71.
(Prestanak postupka javne nabavke)

U Članu 71. stav (2) tačka f) koja glasi: „*Zbog dokazivih razloga koji su izvan kontrole ugovornog organa i koji se nisu mogli predvidjeti u vrijeme pokretanja postupka javne nabavke.*“ na kraju predloženog teksta tačka se zamijenjuje zarezom i dodaje se tekst koji glasi:

«s tim da se opravdanost istih moraju detaljnije obrazložiti.».

Obrazloženje: Navedeno iz razloga što pojedini ugovorni organi kada ne mogu izvršiti protežiranje favorizovanog ponuđača pribjegnu da u odluci o poništenju javne nabavke samo navedu da to čine iz razloga koji su izvan kontrole ugovornog organa, što na žalost KRŽ uvažava, iako je svojim rješenjem obavezao ugovorni organ da nastavi postupak u skladu sa postojećom tenderskom dokumentacijom, omogućavajući čak istom ugovornom organu da nakon neopravdano poništenog Otvorenog postupka provede ponovni postupak putem Konkurentskog zahtjeva bez objave, dakle u «četiri oka» i tako uspješno ostvari zacrtani «dil» sa željenim dobavljačem. Na sceni je očito opšta neodgovornost i javašluk u režiji drugostepenog kontrolnog organa.

Član 72.
(Odluka o izboru i odluka o poništenju)

U Članu 72. stav (2) predloženi tekst se briše i zamjenjuje takstom datim u ALTERNATIVI koja glasi: „*Sve odluke iz ovog člana se dostavljaju kandidatima odnosno ponuđačima u roku od 3 (tri) dana, a najkasnije u roku od 7 (sedam) dana od dana donošenja, putem telefaksa, i uz naknadnu dostavu putem pošte ili neposredno, s tim da se kao datum prijema odluka računa datum prijema poštom.*“

Obrazloženje: ALTERNATIVA je prihvatljivija za ponuđače zbog računanja datuma prijema odluke datumom prijema poštom.

Član 73.

(Obavještanje kandidata i ponuđača o rezultatima)

U Članu 73. pored stava (1) i (2), koji glase: “(1) Ugovorni organ dužan je istovremeno, što je prije moguće, a najkasnije u roku od 7 (sedam) dana od dana donošenja odluke, pismeno obavijestiti kandidate, odnosno ponuđače koji su blagovremeno podnijeli zahtjeve ili ponude o odlukama koje su donesene u pogledu pretkvalifikacije, ocjene ponuda ili poništenja postupka.

(2) Ugovorni organ dužan je uz obavještenje o rezultatima postupka dostaviti i odgovarajuću odluku i zapisnik o ocjeni ponuda iz čl. 67.stav (2) i 72. ovog Zakona.” dodaje se stav (3) koji glasi:

«Ugovorni organ je obavezan da ponuđačma omogući korištenje prava uvida u spis odmah po dostavljenoj odluci o rezultatima provedenog postupka, a najka nije u roku od 24 sata od navedenog dostavljanja.

Obrazloženje: Zbog kratkoće roka od 5 dana za mogućnost pisanja žalbe predviđen rok za uvid po ZUP-u i Zakonu o slobodi pristupa informacijama suviše je dug da bi ponuđač mogao sačiniti kvalitetnu žalbu, a zbog nemogućnosti ostvarivanja uvida u rezultate provedenog izbora koji nisu obuhvaćeni u odluci.

Član 74.

(Ugovori)

U Članu 74. stav (5) koji glasi: „ Prilikom dodjele ugovora o nabavci, cijena navedena u najpovoljnijoj ponudi, kao i uslovi utvrđeni u tenderskoj dokumentaciji, ne mogu se mijenjati. Izuzetno, ako se u tenderskoj dokumentaciji predviđa odredba o promjenjivosti cijena sa objektivno utvrđenim pravilima o promjenjivosti cijene (cjenovna formula), takva odredba se unosi u ugovor o javnoj nabavci.“ se briše i zamjenjuje stavom (5) koji glasi:

«(5) Prilikom dodjele ugovora o nabavci, cijena navedena u najpovoljnijoj ponudi, kao i uslovi utvrđeni u tenderskoj dokumentaciji, ne mogu se mijenjati. Izuzetno, cijene se mogu mijenjati ako se u tenderskoj dokumentaciji predviđa odredba o promjenjivosti cijena uslijed značajnijeg poremećaja na tržištu i takva odredba se unosi u ugovor o javnoj nabavci. Smatra se da je do značajnijih poremećaja na tržištu došlo ukoliko su se proizvođačke ili uvoznčke cijene promijenile namanje 5% (pet posto). Ponuđač je obavezan pribaviti pisano mišljenje Spoljnotrgovinske komore BiH o osnovanosti zahtjeva za promjenu cijena uslijed značajnijeg poremećaja na tržištu i istu sa pisanim dokazima od proizvođača ili uvoznika dostaviti ugovornom organu uz zahtjev za izmjenu cijena.».

Obrazloženje: Znatan broj ugovornih organa u toku realizacije ugovora omogućuje ponuđačima da povećaju cijene za robe široke potrošnje, putem aneksa ugovora koji inače ZJN-om nisu dozvoljeni uvažavajući njihove dopise o nastalom tržišnom poremećaju iako za to ne postoje stvarno opravdani

razlozi, što je i Udruženje «Tender» prilikom vršenja monitoringa redovno utvrđivalo, a o čemu su povremeno upoznavani Agencija, KRŽ/URŽ, Sud BiH, MUP-ovi i drugi, ali bez rezultata u pogledu sprečavanja takvih nezakonitih radnji, pa bi pribavljanje mišljenja od Spoljnotrgovinske komore BiH predstavljalo značajnu garanciju za primjereniju opravdanost i ozbiljnost primjene takve mogućnosti, po mišljenju Udruženja to bi se trebalo odnositi eventualno samo na berzanske i robe sezonskog karaktera, kao što su voće, povrće i sl. Ostavljanjem širom otvorene mogućnosti ugovornim organima da u tenderskim dokumentacijama proizvoljno tumače opravdanost o promjenljivosti cijena putem proizvoljnih «cjenovnih formula», neminovno će dovesti do enormnog podizanja cijena odmah po potpisivanju ugovora što je i sada prisutno svakako na štetu ugovornog organa, pa bi takvu odredbu trebalo obavezno izostaviti jer nad istom apsolutno se ne može uspostaviti kontrola. Takva mogućnost nije predviđena ni u ZJN-u R. Hrvatske i R. Srbije.

Član 77.

(Izvještaj o postupku javne nabavke)

Član 77. se mijenja i glasi:

«Ugovorni organ dužan je dostavljati tromjesečne izvještaje Agenciji za javne nabavke za sve nabavke roba, usluga i radova predviđene ovim Zakonom.»

Član 87.

(Vrste postupka za dodjelu ugovora male vrijednosti)

U Članu 87. stav (2) koji glasi: *“Ugovorni organ provodi postupak konkurentskog zahtjeva za dostavu ponuda u slučaju da je procijenjena vrijednost nabavke robe ili usluge manja od iznosa od 50.000,00 KM (pedesthiljada KM), odnosno kod nabavke radova procijenjena vrijednost manja od iznosa od 80.000,00 KM (osamdesethiljada KM).“* predloženi iznos od «50.000, 00 KM» zamjenjuje se iznosom **«20.000,00 KM»**, a predloženi iznos od «80.000, 00 KM» zamjenjuje se iznosom **«30.000,00 KM»**.

U Stavu (3) iznos od 6.000 KM zamjenjuje se iznosom od **«3.000 KM»**.

Obrazloženje: Već smo obrazložili suštinske razloge koji neminovno ukazuju na nužnost smanjenja novčanih cenzusa u cilju uspješnijeg suzbijanja korupcije primjenom Konkurentskih zahtjeva za nabavke roba, usluga i radova.

Isto tako, Direktni sporazumi su se apsolutno pokazali kao značajan izvor nekontrolisanog trošenja javnih finansijskih sredstava a time i korupcije u mnogim ugovornim organima koji na žalost sve više pribjegavaju da koriste ovaj postupak. Najbolji primjeri za navedeno mogu se vidjeti na web stranici www.tender.ba u istraživanju koje je vršeno u zdravstvenim ustanovama u BiH gdje su pojedini ugovorni organi u toku godine koristili ovaj postupak nabavke i do 368 puta, nabavljajući i robe koje su već obuhvaćene nabavkama putem Otvorenih postupaka ali sa neuporedivo višim cijenama, što najbolje potvrđuje da je ovaj postupak ekonomski dosta štetan, pa bi visinu iznosa za prijem istoga trebalo smanjiti na 3.000 KM, čime bi se sadašnja korupcija od 60 miliona KM godišnje za ovaj vid nabavke značajnije smanjila.

Član 88.
(Konkurentski zahtjev za dostavu ponuda)

U članu 88. stav (1) koji glasi: „*Konkurentski zahtjev za dostavu ponuda je postupak u kojemu ugovorni organ upućuje zahtjev za dostavu ponuda za nabavku roba, usluga, ili radova određenom broju ponuđača, pri čemu taj broj ne može biti manji od 3 (tri) i obavezno objavljuje dodatno obavještenje o nabavci na web stranici javnih nabavki*“, dodaje se zarez i dodaje:

«kako bi se omogućilo učešće i drugim zainteresovanim ponuđačima, s tim da rok za dostavu ponuda ne smije biti manji od 15 dana od dana dodatne objave.»

Obrazloženje: Već je dovoljno ukazano na koruptivne mogućnosti koje pruža provođenje konkurentskog zahtjeva, svakako samo na osnovu tri upućena zahtjeva, u praksi najčešće ponuđačima koji su u dogovoru, pa bi obavezno javno obavještenje na web stranici javnih nabavki bilo od koristi kao mogućnost za učešće i drugim ponuđačima, s tim da bi rok od 15 dana bio poželjan kako se ne bi zbog dostave poznatim dobavljačima oni doveli u povoljan položaj i kako bi se pružila mogućnosti blagovremene pripreme ponuda i drugim ponuđačima.

U stavu (3) koji glasi:“ *Zahtjev za dostavu ponuda obuhvaća adekvatne i dovoljne informacije na osnovu kojih ponuđači mogu pripremiti svoje ponude na stvarno konkurentnoj osnovi. Ugovorni organ dužan je u zahtjevu navesti: precizan rok i mjesto prijema ponuda, minimum dokumenata kojim se dokazuje kvalifikovanost ponuđača (ukoliko iste zahtjeva), rok isporuke predmeta nabavke, rok plaćanja i sl. Ugovorni organ može predvidjeti javno otvaranje ponuda.*“ u predloženom dijelu teksta: «*Ugovorni organ može predvidjeti javno otvaranje ponuda.*» se briše i zamjenjuje tekstom koji glasi:

«Ugovorni organ obavezno provodi javno otvaranje ponuda. »

Obrazloženje: Svako tajno otvaranje ponuda predstavlja izvjesan prostor za manipulacije i moguće koruptivne zloupotrebe, a time i opravdane sumnje učesnika u regularnost i korektnost izbora najpovoljnijeg ponuđača.

U stavu (4) predloženi tekst ALTERNATIVA se briše.

Obrazloženje: Provođenje postupka javnih nabavki bez Komisije je besmislen i svaki ugovorni organ bi morao formirati Komisiju za nabavke. Svako šire obrazloženje je nepotrebno.

Član 89.
(Dodjela ugovora u postupku konkurentskog zahtjeva)

U Članu 89. stav (3) i (4) se brišu, a prihvata se ALTERNATIVA sa dopunom, koja glasi: „Ukoliko ugovorni organ zaprimi i samo 1 (jednu) prihvatljivu ponudu, dodjelit će ugovor tom ponuđaču, i to najkasnije u roku od **10 dana** od dana okončanja postupka javne nabavke, isključivo ako je ista prethodno javno oglasena na web stranici javnih nabavki.“

Obrazloženje: Udruženje smatra da je svako javno oglašavanje nabavke na web stranici javnih nabavki sa rokom dužim od 15 dana dovoljno transparentno da bi ugovorni organ na osnovu samo jedne prihvatljive ponude mogao izvršiti dodjelu ugovora.

Član 91.

(Službenik za javne nabavke)

Prije sadašnjeg poglavlja 6 ubacuje se novo poglavlje "Poslovi javnih nabavki", a ostala poglavlja se pomjeraju za jedan broj, pa novi Član 91. glasi:"

Član 91.

(Službenik za javne nabavke)

Ugovorni organ je dužan da svojim aktom kojim uređuje sistematizaciju radnih mjesta odredi radno mesto u okviru kojeg će se obavljati i poslovi iz oblasti javnih nabavki.

Službenik za javne nabavke je lice stalno zaposleno kod ugovornog organa, koje je obučeno za obavljanje poslova iz oblasti javnih nabavki i koje je o tome steklo odgovarajući sertifikat.

Savjet ministara podzakonskim aktom propisuje postupak izdavanja sertifikata iz stava 2. ovog člana i određuje:

- 1) koji naručioci su u obavezi da odrede službenika za javne nabavke;**
- 2) koje poslove obavlja službenik za javne nabavke;**
- 3) jedinstveni program obuke službenika za javne nabavke;**
- 4) uslove koje moraju da ispunjavaju predavači koji vrše obuku službenika za javne nabavke;**
- 5) uslove za sticanje sertifikata za službenike za javne nabavke.**

Ugovorni organ, po potrebi, može da odredi veći broj službenika za javne nabavke.

Sertifikate za službenike za javne nabavke izdaje Agencija za javne nabavke, o čemu vodi odgovarajući registar.

Ugovorni organ je dužan da licu koje je raspoređeno za obavljanje poslova javnih nabavki omogući da u roku od tri mjeseca stekne sertifikat za službenika za javne nabavke."

Sadašnji Član 91. postaje Član 92., i svi naredni članovi se pomjeraju za jedan broj.

Obrazloženje: Mnogi ugovorni organi u obrazloženju za nezakonito visoke novčane naknade otkupa tenderske dokumentacije ističu da se tim sredstvima finansiraju angažovani zaposleni službenici na pripremi tenderske dokumentacije i radu komisije za provođenje nabavki. Navedeno jasno govori da ugovorni organi za pojedine nabavke „ad hok“ angažuju zaposlene u pojedinim službama za izradu tenderske dokumentacije i samo provođenje postupaka izbora najpovoljnijeg ponuđača, što u mnogome ukupnu problematiku provođenja javnih nabavki čini nedovoljno planiranom i organizovanom, pa neminovno dovodi do propusta i neregularnosti uzete tenderske dokumentacije, posebno kod čestog subjektivnog utvrđivanja kriterija kvalifikacije ponuđača, kriterija za izbor ekonomski najpovoljnije ponude pa i sačinjenih samih robnih specifikacija za predmetne nabavke. Na navedeno su ukazali i učesnici tribina i seminara koje Udruženje upravo provodi u okviru Projekta „Jačanje prve „watch dog“ funkcije u javnim nabavkama“ pri razmatranju problematike nedostataka i slabosti u provođenju aktuelnog Zakona kao i neodgovarajućih antikoruptivnih rješenja u predloženom Nacrtu novog Zakona i sačinjenih konkretnih Amandmana od strane UG Tendera u cilju obezbjeđivanje veće transparentnosti, efikasnosti i racionalnijeg raspolaganja finansijskim sredstvima u javnim nabavkama. Dakle, jedinstveno je mišljenje i sugestije učesnika da bi obučeni sertifikovani službenici u svakom ugovornom organu značajnije doprinijeli organizovanijem, odgovornijem ali i efikasnijem i u cjelini uspješnijem provođenju javnih nabavki. U tom pogledu Udruženje građana „Tender“ je spremno da da svoj puni doprinos i sa svojim stručnim i iskustvenim kapacitetima stavlja se na raspolaganje nadležnim institucijama.

Član 92.
(Agencija za javne nabavke)

U Članu 92. stav (3) poslije tačke d) ubacuje se nova tačka e) koja glasi:

«e) izdavanje sertifikata službenicima za javne nabavke, kao i vođenje registra službenika za javne nabavke kojima su izdati sertifikati; »

Tačke e),g),h),i),j),k),l),m) postaju tačke g),h),i),j),k),l),m),n).

U stavu (3) tačka e) koja glasi: *“Uspostavljanje sistema praćenja postupaka koje provode ugovorni organi za nabavku roba, usluga i radova, u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti u pojedinačnim postupcima javnih nabavki.”* predloženi tekst se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi:

«uspostavljanje sistema praćenja postupaka koje provode ugovorni organi za nabavku roba, usluga i radova, u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti u pojedinačnim postupcima javnih nabavki na način provođenja “preventivnog” monitoringa nad tenderskom dokumentacijom ugovornog organa i davanja pozitivnog mišljenja na istu prije objavljivanja u Službenom Glasniku BiH ili web stranici javnih nabavki.»

Stav (3) tačka j) koja glasi: *„j) organizovanje obuka i objavljivanje informacija u vezi sa obukama, te priprema priručnika i drugih pratećih materijala za profesionalni razvoj u području javnih nabavki;“* se briše.

Stav (3) tačka l) predloženi tekst se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi:

«j) pokretanje prekršajnog postupka u slučajevima kada je ugrožen javni interes;»

U stavu (3) predložena tačka m) postaje tačka k).

U stavu (3) iza tačke k) dodaju se nove tačke l) i m) koje glase:

«l) vođenje Liste ugovornih organa (crna lista) koji su kršili odredbe ZJN, a na osnovu evidencija iz dokumenata nadležnih kontrolnih državnih organa. Lista se javno objavljuje na web stranici javnih nabavki;

m) vođenje Liste ponuđača (crna lista) koji su kršili odredbe ZJN, a na osnovu evidencija iz dokumenata ugovornih, kontrolnih i državnih organa. Lista se javno objavljuje na web stranici javnih nabavki.»

U stavu (8) dio predloženog teksta *«Direktor Agencije i predsjedavajući Ureda za razmatranje žalbi imaju status posmatrača.»* se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi:

«Direktor Agencije, predsjedavajući Ureda za razmatranje žalbi i jedan predstavnik iz nevladinih organizacija imaju status posmatrača.»

Obrazloženje: Takođe već smo djelimično ukazivali na nužnost provođenja «preventivnog» monitoringa nad tenderskom dokumentacijom ugovornog organa od strane Agencije neposredno prije objavljivanja istih u «Sl. glasniku BiH» i web stranici javnih nabavki. Predviđenim monitoringom najviše bi se stručno pomoglo odgovornim i ozbiljnim ugovornim organima, potpunije bi se nadomjestile i obuke sertifikovanih službenika, jer se u do sadašnjoj praksi pokazale kao neefikasne razne obuke većeg broja službenika kako u režiji Agencije tako i drugih institucija na isključivo komercijalnoj osnovi. Navedeno, najbolje potvrđuje da se ne radi o nepoznavanju propisa već o njihovom svjesnom neprimjenjivanju, samo iz razloga da bi se ostvarili i zadovoljili interesi korumpiranih pojedinaca. I ovom prilikom postavljamo otvoreno pitanje Agenciji, kako je moguće da sadašnji pojedini treneri javnih nabavki nisu u stanju da u vlastitim ugovornim organima obezbjede poštivanje odredbi ZJN-a i da se ne trude izboriti za odgovorno provođenje preporuka iz rješenja drugostepenog kontrolnog organa.

Udruženje na osnovu vlastitih iskustava sa tenderskim dokumentacijama ugovornih organa smatra da je za uspješno provođenje "preventivnog" monitoringa neophodno 5 pravnika, za koje bi se sredstva mogla obezbijediti na račun već spominjanih bespotrebnih obuka i plaćanja tima predavača, kao i angažovanjem već zaposlenih stručnih kadrova u Agenciji. Izdvajanje sredstava za njihov rad bilo bi zaista minoran u odnosu na stvarne rezultate posebno u blagovremenoj pomoći i osposobljavanju sertifikovanih službenika i drugih pojedinaca za javne nabavke u ugovornim organima, čime bi se ujedno obezbjeđivala i veća efikasnost i odgovornost u ukupnim postupcima javnih nabavki, a samim time i značajnija finansijska ušteda sredstava. Time bi se ujedno obezbijedio nužan, suštinski zaokret u pogledu kvalitetnijeg izvršavanja sadašnje obaveze Agencije na provođenju monitoringa koja se u pravilu svodi na prikupljanje samo statističkih podataka o nepoštovanju odredbi ZJN-a u ugovornim organima, dakle bez stvarne i pravovremene pomoći istima, a i u prijedlogu Nacrta se ne nudi efikasno rješenje u tom pogledu. Zašto najodgovorniji u Agenciji uporno pružaju otpor izuzetno korisnim i konstruktivnim rješenjima koje Udruženje predlaže, a podržavaju i najodgovorniji u entitetskim i državnoj reviziji, nije potrebno posebno obrazlagati izuzev činjenice da korumpirani lobi iz javnog sektora upravo temelji svoje mahinacije na «nejasnoćama» u primjenama odredbi ZJN-a, kalkulišući pri tom i sa prisutnim prepucavanjima između Agencije i URŽ/KRŽ po pitanju tumačenja i primjene propisa. Po viđenju Udruženja obe institucije, zbog ispoljenih brojnih slabosti, naročito na antikoruptivnom planu, zaslužuju značajniju kadrovsku obnovu, na što upućuje i opšta spoznaja da svijest koja je stvorila probleme, teško i sporo može da ih uspješno i rješava.

Udruženje smatra neprimjerenim da Agencija upućuje bilo kome žalbe i u slučajevima kada otkrije da je ugrožen javni interes ista bi bila obavezna da pokrene prekršajni postupak.

Ažurno vođenje «crnih lista» ugovornih organa i ponuđača na web stranici javnih nabavki na osnovu rješenja KRŽ/URŽ donesenih u korist žalioca-ponuđača, revizorskih izvještaja, sudskih presuda nalaza inspekcija, imalo bi izuzetno značajan upozoravajući i preventivni karakter i uspješno bi doprinosilo podizanju nivoa opšte odgovornosti i jačanja morala učesnika u javnim nabavkama.

Osnovanost da status posmatrača sačinjava i jedan član iz nevladinog sektora smatramo krajnje opravdanim, kao što je to primjenjeno i kod formiranja Nadzornog odbora Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u koji je takođe izabran i jedan član iz nevladinog sektora.

Član 93.

(Preventivno-instruktivne djelatnosti)

U Članu 93. predloženi tekst, koji glasi:

„(3) Ugovorni organ je obvezan Agenciji za javnu nabavku u zatraženom roku dostaviti ili staviti na raspolaganje, na način kako je zatražila Agencija za javne nabavke, dokumentaciju za nadmetanje ili pojedine njezine dijelove, odluke ugovornog organa i ostale podatke povezane s pojedinom nabavkom te očitovanje o izvršenoj nabavki.

(4) Ovlaštenja Agencije za javne nabavke, način postupanja i druga bitna pitanja u vezi nadzora nad provedbom ovoga Zakona kroz obavljanje preventivno-instruktivne djelatnosti propisuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine Uredbom o provođenju nadzora putem obavljanje preventivno-instruktivne djelatnosti.“ se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi:

(1) «U svrhu otklanjanja nepravilnosti u postupku javne nabavke Agencija za javne nabavke obavezna je u roku od 5 dana obezbijedi ugovornom organu traženo mišljenje na

usklađenost tenderske dokumentacije sa odredbama ovog zakona, o uočenim nepravilnostima i preporukama za otklanjanje uočenih nepravilnosti.

(2) Ukoliko ugovorni organ ne postupi po preporukama Agencije za javne nabavke za otklanjanje uočenih nepravilnosti, u cilju zaštite javnog interesa, Agencija za javne nabavke će pokrenuti postupke pravne zaštite pred Uredom za razmatranje žalbi. »

Obrazloženje: Udruženje je dovoljno ukazalo na izuzetan značaj i opravdanost provođenja «preventivnog» monitoringa nad tenderskom dokumentacijom ugovornih organa neposredno prije javnog objavljivanja iste. Svaki drugi vid naknadnog komuniciranja sa ugovornim organom kada je postupak provođenja javne nabavke već u toku ili je donesena odluka o izboru su apsolutno zaskašnjele da bi se uopšte moglo kvalitetno sanirati ispoljene neregularnosti i nezakonitosti. To bi ujedno iziskivalo krajnje nepotrebno gubljenje vremena i uzajamno maltretiranje kao što je bilo zacrtano i u Pravilniku o monitoringu postupaka javnih nabavki, koji u praksi uopšte nije zaživio niti je mogao dati bilo kakav opipljiv rezultat. Više je nego očito da je i Agencija uočila besmisao takvog «posthumnog» vršenja monitoringa, predlažući u Nacrtu ZJN-a novi dokument «Uredbu o provođenju nadzora putem obavljanja preventivno-instruktivne djelatnosti» koju bi propisalo Vijeće/Savjet ministara. Donošenje navedene Uredbe moglo bi da ima potreban smisao, svrhu i značaj ukoliko bi sadržavala detaljniju razradu postupaka preventivno-instruktivnog djelovanja Agencije na tendersku dokumentaciju ugovornog organa isključivo prije objavljivanja iste i u predviđenom roku. Smo takvim preventivnim pristupom se može obezbijediti najefikasnije i najracionalnije provođenje postupaka javnih nabavki u ugovornim organima i svakako najznačajnije pretpostavke za smanjenje broja prigovora i žalbi ponuđača, u suštini neuporedivo najkorisnija uloga Agencije u javnim nabavkama koja bi bila i od opšteg interesa i značaja.

Član 108.

(Postupak izjavljivanja žalbe)

U članu 108. stav (2) predložene tačke a) i b) koje glase: „*a) najkasnije 7 (sedam) dana prije isteka roka za podnošenje zahtjeva za učešće ili ponuda u odnosu na podatke, radnje, postupke i nečinjenja iz obavještenja,*

b) najkasnije 5 (pet) dana od dana preuzimanja tenderske dokumentacije“ se brišu i zamjenjuju tačkana a) i b) koje glase:

«a) najkasnije 5 (pet) dana prije isteka roka za podnošenje ponuda, zahtjeva za učešće ili ponuda u odnosu na podatke, radnje, postupke i nečinjenja iz obavještenja,

b) najkasnije 10 (deset) dana prije isteka roka za podnošenje ponuda u odnosu na tendersku dokumentaciju,»

Stav (2) tačka f) koja glasi: „*najkasnije 5 (pet) dana po saznanju za postupak javne nabavke proveden na način suprotan ovome Zakonu, a najkasnije u roku od 1 (jedne) godine od dana zaključenja ugovora u tom postupku.*“ se mijenja i glasi: « **najkasnije 10 (deset) dana po saznanju za postupak javne nabavke proveden na način suprotan ovome Zakonu, a najkasnije u roku od 1 (jedne) godine od dana isteka realizacije zaključenog ugovora. ».**

Obrazloženje: Predložene izmjene roka od 5, odnosno 10 dana ponuđači smatraju relnijim i objektivnijim od predloženih rokova, jer je suviše kratko vrijeme od 5 dana od preuzimanja tenderske dokumentacije da bi se u predviđenom roku mogla uputiti odgovarajuća žalba.

Umjesto jedne, neophodno je utvrditi najkasniji rok od 3 ili eventualno 4 godine iz razloga što se mnogi ugovori, npr. u okviru Okvirnih sporazuma i Pregovaračkih postupaka zaključuju prema Nacrtu dokumenta na mogući period od 3 pa i 4 godine.

Član 114.

(Poseban slučaj poništenja postupka nabavke zbog nedostavljanja dokumentacije)

Član 114. koji glasi:

„(1) U slučaju da ugovorni organ ne postupi u skladu s obavezom iz stava (1) člana 107. ovog Zakona (dostava žalbe i dokumentacije), žalitelj može u roku od 15 (petnaest) dana od dana podnošenja žalbe ugovornom organu, zatražiti da URŽ donese odluku o poništenju cjelokupnog postupka javne nabavke.

(2) Zahtjev iz stava (1) ovog člana podnosi se URŽ-u i mora sadržavati dokaze na okolnosti uručenja žalbe ugovornom organu, podatke o ugovornom organu, predmetu nabavke, te evidencijskom broju nabavke i objavama obavještenja, ako su dostupne.“ se briše.

Obrazloženje: Krajnje je besmisleno i neprimjereno da žalitelj zahtjeva od URŽ/KRŽ donošenje odluke o poništenju cijelog postupka javne nabavke ukoliko ugovorni organ u roku od 15 dana od dana podnošenja žalbe ne dostavi dokumentaciju URŽ/KRŽ, jer isti time, kao mogući najpovoljniji ponuđač, gubi svaku mogućnost zaključivanja ugovora, pa bi takvim obraćanjem, radio u korist vlastite štete. Takvo rješenje bi imalo opravdanje, ako bi KRŽ/URŽ svojim rješenjem konstatovao da je privredni subjekt imao realne izgleda za izbor ponude i time obezbijedio mogućnost postupka za naknadu štete.

Član 118.

(Upravni spor)

U Članu 118. stav (1) koji glasi: „Protiv odluke URŽ-a ugovorni organ može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema odluke.“ u predloženom tekstu poslije riječi «ugovorni organ» dodajju se riječi «ili žalitelj».

Obrazloženje: Ugovorni organ i žalitelj moraju biti dovedeni u ravnopravan položaj po pitanju pravne zaštite pred Sudom BiH.

Član 119.

(Prekršajne odredbe)

U Članu 119. stav (1) koji glasi: „Nadležni organ ili Agencija za javne nabavke može podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka u slučaju kada utvrdi da je bilo povreda postupka javne nabavke koje predstavljaju prekršaj u smislu odredbi ovog zakona“ briše se.

Stav (2) koji glasi: „URŽ može podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka u slučaju da u postupku po žalbi utvrdi da je bilo povreda postupka javne nabavke koje predstavljaju prekršaj u smislu odredbi ovog zakona.“ briše se.

Prihvata se ALTERNATIVA, koja novoformulisana glasi:

„Agencija i URŽ **obavezni** su podnijeti prekršajnu prijavu kod nadležnog suda za prekršaje, kada utvrde da je bilo povreda postupka javne nabavke koje predstavljaju prekršaj u smislu odredbi ovog zakona“

Obrazloženje: Riječ «može» u dosadašnjoj primjeni ZJN-u, značila je da drugostepeni kontrolni organ nije pokretao disciplinske i krivične odgovornosti pred nadležnim organima pa bi ta čarobna riječ morala biti zamjenjena rječima «obavezna je», dakle i Agencija i URŽ/KRŽ su obavezni da po službenoj dužnosti podnose zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka u slučaju kada je bilo povreda postupaka javne nabavke, koje predstavljaju prekršaje u smislu odredaba ZJN-a.

U stavu (3) tačka g) mijenja se i glasi:

«g) Ako ne dostavi tendersku dokumentaciju svim privrednim subjektima koji su je tražili, u skladu sa obavještenjem o javnoj nabavci. (Član 57.)»

U stavu (3) poslije tačke p) dodaju se nove tačke r), s) , t) i u) koje glasi:

«r)Ako predvidi uslove za učestvovanje i kriterije koji nisu u saglasnosti sa ovim Zakonom ili promjeni uslove i kriterije nakon javnog oglašavanja (Članovi od 45. do 52. i Član 58.)

s) Ako ne dostavi Agenciji za javne nabavke tromjesečne izvještaje o svim provedenim postupcima nabavki putem potpisanih ugovora (Član 77.)

t) Ako poništi postupak iz razloga koji nije utvrđen članom 71. Ovog zakona

u) Ako tenderaska dokumentacija ne sadrži informaciju o visini predmetne nabavke, odnosno o finansijskim sredstvima planiranim za konkretnu nabavku

U stavu koji slijedi poslije stava (3) numerička oznaka stava «(2)» se zamjenjuje numeričkom oznakom «(4)» i u istom stavu dio predloženog teksta «300,00 do 3.000,00 KM» se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi «**5.000,00 do 30.000,00 KM**», **pored novčane kazne odgovorna osoba je obavezna nadoknaditi ličnim sredstvima nastalu štetu uvećanu za procenat od 20%.**

U stavovima koji slijede poslije novonumerisanog stava (4) numeričke oznake stavova «(3)», «(4)» i «(5)» se zamjenjuju numeričkim oznakama «(5)», «(6)» i «(7)».

U novonumerisanom stavu (6) dio predloženog teksta «200,00 do 2.000,00 KM» se briše i zamjenjuje tekstem koji glasi «**1.000,00 do 10.000, 00 KM**».

Dodaje se novonumerisani stav (8) koji glasi:

«Ako na osnovu argumentovanog obrazloženja svakog od ponuđača ne provede postupak provjere opravdanosti ponuđenih cijena iz ponude najpovoljnijeg ponuđača (Član 68.) »

Dodaju se novonumerisani stavovi (9) i (10) koji glase:

«(9) Ako svojim internim aktom ne odredi radno mjesto za obavljanje poslova javnih nabavki iz člana 91. stav 1. ovog zakona;

(10) Ako u roku iz člana 91 . stav 6. ovog zakona raspoređenom licu ne omogući da stekne sertifikat službenika za javne nabavke; »

Obrazloženje: Utvrđivanje odgovornosti za Članove od 45. do 52. i Član 58. je neophodno iz razloga što mnogi ugovorni organi utvrđuju neprimjerene kriterije kvalifikacije ponuđača isključivo sa ciljem da iste onemoguće i da izvrše protežiranje favorizovanog ponuđača.

Pojedini ugovorni organi ne dozvoljavaju uvid u tendersku dokumentaciju prije otkupljivanja iste, izuzev na način neposrednog ličnog uvida, što je zbog velike udaljenosti faktički nemoguće kao i određivanje neprimjereno visokih cijena naknade za iste, prevashodno iz razloga odvratanja potencijalnog dobavljača od učestvovanja. Podizanje visina novčanih kazni za odgovorna lica u ugovornom organu i ponuđaču je neophodno iz razloga potrebnog podizanja opšteg nivoa odgovornosti. Primjera radi u ZJN-u Republike Hrvatske za odgovorna lica kazne se kreću od 2.700 do

27.000, a za ugovorne organe od 13.500 do 270.000 KM, s tima da za ponuđače i odgovorne u istima kazne nisu predviđene.

Nuđenje neprirodno niskih cijena u ponudama kako smo već navodili omogućuje neuporedivo najčešće i najveće korupcije u ugovornim organima pa je njihovo eventualno neodgovorno ponašanje neophodno sankcionisati.

Član 122.

(Pravo na naknadu troškova u postupku javne nabavke)

U Članu 122. naslov se briše i zamjenjuje naslovom koji glasi:

«Pravo na naknadu štete u postupku javne nabavke»

Stav (1) koji glasi: „*Ako ugovorni organ povrijedi odredbe ovoga Zakona ili podzakonskih akata, privredni subjekt ima pravo od ugovornog organa zahtijevati naknadu troškova za pripremu ponude i troškova učešća u postupku javne nabavke.*“ se briše i zamjenjuje stavom 1) koji glasi:

«(1) Ako ugovorni organ povrijedi odredbe ovoga Zakona ili podzakonskih akata na štetu privrednog subjekta, privredni subjekt ima pravo od ugovornog organa zahtijevati naknadu štete do visine potpunog njenog iznosa.»

Obrazloženje: U sadašnjem ZJN-u utvrđen je procenat obeštećenja za oštećenog ponuđača u postupku provođenja javne nabavke u iznosu od 10% vrijednosti ponude, iako u dosadašnjoj praksi URŽ/KRŽ tu mogućnost nikome nije dodjeljivao, što je u mnogome negativno uticalo na brojne ponuđače da odustanu od žaljenja za mnoge nezakonito provedene javne nabavke. Izmjena i dopuna navedenog stava je neophodna, zbog objektivne realnosti u poslovanju javnog i privatnog sektora i obezbjeđivanja veće odgovornosti kao i razloga što tu mogućnost nalaže i Građansko- pravna Konvencija o korupciji Savjeta Evrope iz 1999. godine koju je i BiH ratifikovala.

Članu 123.

(Nadležnost u postupku naknade troškova)

U članu 123. naslov se briše i zamjenjuje naslovom koji glasi:

«Nadležnost u postupku naknade štete»

Stav (1) koji glasi: „*Za rješavanje zahtjeva za naknadu troškova u postupku javne nabavke iz stava (1) člana 122. ovog Zakona nadležan je URŽ*“ se briše i zamjenjuje stavom (1) koji glasi:

«Za rješavanje zahtjeva za naknadu štete nadležan je opštinski Sud prema mjestu sjedišta ugovornog organa.»

Obrazloženje: Neophodno je da svaki ponuđač, nezakonito oštećen u postupku provođenja javne nabavke, mora biti adekvatno obeštećen. Zbog moguće složenosti u dokazivanju pretrpljene štete koja pored pribavljanja brojnih materijalnih dokaza zahtijeva i vremenski period koji može itekako da utiče na efikasnost provođenja postupaka, pa je neophodno da se isti odvija pred nadležnim sudom. Time bi se ujedno otklonili sadašnji neprimjereni pritisci koji su negativno uticali na uspješnost pa i zakonit rad drugostepenog kontrolnog organa po pitanju dodjeljivanja naknade evidentno oštećenim ponuđačima.

Analitičko-istraživački tim
Udruženje građana „Tender“